

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи, організації, підприємства та інші суб'єкти сфери державних закупівель

РОЗ'ЯСНЕННЯ

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (далі - Мінекономрозвитку) на численні звернення суб'єктів сфери державних закупівель щодо застосування законодавства про державні закупівлі повідомляє.

Закон України "Про здійснення державних закупівель" (далі - Закон) встановлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади.

Цей Закон застосовується до всіх замовників та закупівель товарів, робіт і послуг, за умови, що вартість предмета закупівлі (без урахування податку на додану вартість), товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень, а робіт - 1 мільйон гривень (частина перша статті 2 Закону).

Відповідно до частини першої статті 4 Закону закупівля здійснюється відповідно до річного плану, відповідальним за складання та затвердження якого згідно з частиною четвертою статті 11 Закону є комітет з конкурсних торгів, що утворюється замовником (генеральним замовником) для організації та проведення процедур закупівель, який, зокрема планує проведення процедур закупівель. Форма річного плану закупівель та Інструкція щодо її заповнення затверджена наказом Мінекономрозвитку "Про затвердження форм документів у сфері державних закупівель" від 15.09.2014 № 1106.

Так, планування та здійснення процедур закупівель належить виключно до повноважень комітету з конкурсних торгів замовника.

Щодо проведення процедур закупівель на наступний рік

Законом не встановлено обов'язку замовника складати та затверджувати річний план закупівель на підставі кошторису (тимчасового кошторису), фінансового плану (плану асигнувань, плану використання бюджетних (державних) коштів).

При визначенні очікуваної вартості закупівлі під час складання річного плану закупівель замовники можуть виходити з планових вартісних показників, які можуть розраховуватись, зокрема виходячи із потреби у відповідних товарах, роботах і

послугах у минулих роках з урахуванням економічних факторів, які впливають на ціноутворення на ринках відповідних товарів, робіт і послуг тощо.

Разом з тим відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства регулюються Бюджетним кодексом України (стаття 1 Бюджетного кодексу України).

Статтею 41 Бюджетного кодексу України визначені особливості формування надходжень бюджету та здійснення витрат бюджету в разі несвоєчасного набрання чинності Законом про Державний бюджет України.

При цьому постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228 затверджений Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ (зі змінами) (далі – Порядок).

Поряд з цим відповідно до частини другої статті 75 Господарського кодексу України фінансовий план є основним плановим документом державного комерційного підприємства, відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки, визначає обсяг та спрямування коштів для виконання своїх функцій протягом року відповідно до установчих документів. Фінансовий план підлягає затвердженню до 1 вересня року, що передує плановому, якщо інше не передбачено законом.

Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств затверджено наказом Мінекономіки від 21.06.2005 № 173 (зі змінами).

Таким чином, урахуваючи, що Закон не містить прямих обмежень щодо організації процедур закупівель до набрання чинності Закону про Державний бюджет України, затвердження кошторису, плану використання бюджетних (державних) коштів, фінансового плану, замовник для забезпечення невідкладних потреб у товарах, роботах і послугах у наступному році, може наприкінці поточного року (чи на початку наступного року) розпочати процедуру закупівлі за відповідним предметом закупівлі, виходячи з його очікуваної вартості за умови, що в основних умовах договору про закупівлю, в договорі про закупівлю буде передбачено

відповідний порядок виникнення договірних зобов'язань в залежності від реального фінансування.

Водночас при укладанні договору розпоряднику (одержувачу) бюджетних коштів необхідно обов'язково ураховувати частину першу статті 23 Бюджетного кодексу України та передбачити умову виникнення платіжних зобов'язань при наявності відповідного бюджетного призначення (бюджетних асигнувань), оскільки згідно з частиною четвертою статті 48 Бюджетного кодексу України, зобов'язання, взяті учасником бюджетного процесу без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, встановлених цим Кодексом та законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), не вважаються бюджетними зобов'язаннями (крім витрат, що здійснюються відповідно до частини шостої цієї статті) і не підлягають оплаті за рахунок бюджетних коштів. Взяття таких зобов'язань є порушенням бюджетного законодавства. Витрати бюджету на покриття таких зобов'язань не здійснюються.

При цьому істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, передбачених частиною п'ятою статті 40 Закону.

Щодо здійснення закупівель відповідно до тимчасового і постійного кошторисів

Пунктом 45 Порядку визначено, що у разі коли бюджетний розпис на наступний рік не затверджено в установленій законодавством термін, в обов'язковому порядку складається тимчасовий розпис бюджету на відповідний період.

Під час складання на наступний рік розписів відповідних бюджетів, кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету та планів спеціального фонду, планів використання бюджетних коштів (крім планів використання бюджетних коштів одержувачів) і помісячних планів використання бюджетних коштів враховуються обсяги здійснених видатків і наданих кредитів з бюджету згідно з тимчасовими розписами відповідних бюджетів та тимчасовими кошторисами, тимчасовими планами використання бюджетних коштів і тимчасовими помісячними планами використання бюджетних коштів. На суму власних надходжень і відповідних видатків, які здійснені згідно з

тимчасовими кошторисами та не заплановані в розписі, оформляється довідка про зміни до кошторису в частині спеціального фонду.

З огляду на викладене та урахуваючи, що **планування закупівель здійснюється замовником самостійно**, у разі якщо замовником було здійснено закупівлі відповідно до тимчасового кошторису, після затвердження та доведення кошторису на рік (у разі якщо замовником є розпорядник бюджетних коштів) обрання і проведення процедур закупівель здійснюється без урахування обсягів закупівель, здійснених відповідно до тимчасового кошторису, керуючись вартісними межами, визначеними в частині першій статті 2 Закону.

При цьому у разі здійснення закупівлі з урахуванням планової потреби у товарах, роботах і послугах на рік за наявності тимчасового індивідуального кошторису (тимчасового індивідуального плану використання бюджетних коштів) замовник у договорах про закупівлю може зазначити суму договору відповідно до ціни пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції, яку визнано найбільш економічно вигідною за результатами оцінки (за результатами застосування переговорної процедури закупівлі) та взяти зобов'язання щодо оплати частини предмета закупівлі в межах доведеної суми, передбачивши умову щодо оплати залишку предмета закупівлі виключно за наявності коштів згідно з постійним кошторисом (планом використання бюджетних коштів).

Водночас інформуємо, що відповідно до Положення про Державну казначейську службу України, затвердженого Указом Президента України від 13.04.2011 № 460/2011, Казначейство відповідно до покладених завдань надає консультаційну допомогу учасникам бюджетного процесу з питань, що належать до компетенції Казначейства України.

Щодо здійснення закупівель, які замовник об'єктивно не міг передбачити на початку року або на момент здійснення первинної закупівлі

Відповідно до частини п'ятої статті 2 Закону забороняється укладання договорів, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур, визначених цим Законом. Замовник не має права ділити предмет закупівлі на частини з метою уникнення проведення процедури відкритих торгів або застосування цього Закону.

Таким чином, закупівля товарів, робіт і послуг здійснюється замовником з дотриманням вимог Закону, керуючись вартісними межами, встановленими у частині першій статті 2 Закону.

Разом з тим частиною першою статті 4 Закону передбачена можливість внесення змін до річного плану закупівель. При цьому форма внесення змін до річного плану державних закупівель, періодичність і характер таких змін (зміна очікуваної вартості закупівлі, предмету закупівлі, терміну початку процедури закупівлі тощо) законодавством не визначені та не обмежені. Тому замовник може періодично вносити зміни до річного плану закупівель відповідно до наявного фінансування, потреби у товарах, роботах, послугах тощо, але у будь-якому випадку до здійснення відповідної закупівлі.

Таким чином, ураховуючи, що Законом встановлено порядок придбання товарів, робіт і послуг, здійснення закупівель замовником у разі: 1) виникнення додаткової потреби у товарах, роботах чи послугах, яку замовник не міг передбачити; 2) виділення додаткових коштів; 3) перерозподілу коштів, зекономлених внаслідок проведення процедур закупівель коштів; 4) зекономлених у разі зміни ціни договору в бік зменшення у випадках, визначених у частині п'ятій статті 40 Закону; 5) розірвання договору про закупівлю та необхідності здійснення нової закупівлі; 6) інших подібних випадках, можливе після вчинення замовником дій, передбачених частиною першою статті 4 Закону, зокрема внесення змін до річного плану закупівель, керуючись вартісними межами, встановленими у частині першій статті 2 Закону, оскільки, виходячи зі змісту пункту 21 частини першої статті 1 Закону та з урахуванням Бюджетного кодексу України (у разі, якщо замовником є розпорядник бюджетних коштів або одержувач бюджетних коштів), такий предмет закупівлі у вищевказаних випадках вважатиметься новим предметом договору.

Водночас при здійсненні закупівель без проведення процедур закупівель, передбачених частиною першою статті 12 Закону, товарів, робіт і послуг, вартість яких не перевищує межі, встановлені частиною першою статті 2 Закону, замовник керується положеннями Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України, а також Бюджетного кодексу України (у разі, якщо замовником є розпорядник бюджетних коштів або одержувач бюджетних коштів), без урахування

здійснених закупівель за тим же предметом у поточному році, за якими укладені відповідні договори.

При цьому здійснення закупівель у вищезазначених випадках має бути обґрунтованим та документально підтвердженим.

**Заступник директора департаменту державних
закупівель та державного замовлення**

Лілія ДУДНИК